

KALÁSZ MÁRTON
Méhes György
köszöntése

Gazdag életpálya nyerte el jutalmát ezzel a díjjal. Ezt a gazdagságot nemcsak a megteremtett művek hosszú sora jelzi, bár az is elkápráztató, hanem a művek minősége is. Az elemzést a kritika, az irodalomtörténet nem végezte el kellő következetességgel. Méhes György „ama ideális-idealizált erdélyi néplélek hangján ír, és ezt a legízesebb magyar nyelven teszi. Polgári attitűdje mégsem találkozott egyértelmű szimpátiával, ami persze érthető is. A kortárs kritika gyakran a legkegyetlenebb módon viszonyult hozzá: legsikerültebb alkotásait egyszerűen nem vette tudomásul. A szakmában kialakult kép homályos és felületes... Az életmű bemutatása mellett e monográfia fő célja gesztusával föl hívni a figyelmet arra, mily relatív is az irodalmi kánon, és mennyire hajlamosak vagyunk értékeinket rövid idő alatt elfelejteni” – írja monográfiája, Orbán János Dénes. Azt, hogy a summázás, Méhes György írói és emberi arcképének megrajzolása egy jóval fiatalabb pályatárs, s nem is irodalomtörténész, hanem egy költő nevéhez fűződik, magyarázhatjuk úgy is, hogy az életműben olyan értékek rejlenek, amelyek nem csupán elemzésre készítettek, de ihletők is.

Méhes Györgynek olyan élet adatott, amely nem föltétlenül igazodott az írói munkához. Az írónak keservesen meg kellett vívnia az

életföltételekért. Elég lenne fölrolnunk az elmúlt évtizedek gondjait, mindannyiunk közös sorsküzdelmeit. Az emberélet föl ez indokolt lenne, s a Méhes-életmű minőségét, s e minőségbe foglalt keserűséget, szépséget és derűt még természetesebbnek vehetnénk. A derűt, a szépséget, amelyhez eszközül ott volt a nyelv, a magyar nyelv. A fiatal újságíró és publicista olyan korban élt

hivatásának, amikor kemény, változatos feltételek között szerezhette első tapasztalatait, naponta szembe találta magát az írás, az önkifejezés, a kötelezően pontos fogalmazás igényével, és nem volt lehetősége széplelkű kitérésre.

Méhes Györgyre – műveinek értői, olvasói tudják –, kivételes igényesség jellemző. Nem volt abban semmilyen elhatározás, pláne – derűsebben aposztrofálva – ravaszság, hogy ott kezdte írói pályáját, ahol a kezdetet a legkönnyebbnek érezhetnénk – esetleg. Írni a legifjabb korosztálynak, a legfogékonyabb lelkeknek, a gyermekeknek. Minden

olvasó tudja, idővel a művek rádöbbenik, hogy gyermeknek írni, a nyiladozó lélek és elme szépség- és igenis, logika-igényét kielégíteni mit jelent. Félre vele, mondja a gyermek a rossz könyvre, akár maga olvas már, akár felolvasnak neki. Felidézhetjük saját gyermekkorunkat, ifjú szülői, majd nagyszülői éveinket. Méhes György műveit nemzedékek sorolják alapélményeik körébe. Éppen Orbán János Dénes szövegét féltve őrzött gyermekkori könyvgyűjteményének Méhes-köteteiről, arról, hogy itt kezdődött az a vonzódás, amely a *Bizalmas jelentés egy életműről* című monográfia megírására ösztönözte.

Szerencse, hogy napjainkban ismét kézbe vehetjük a mesélő kedvű és képzeletű Méhes György „apó” úgynevezett gyermekkönyveit, melyeket a felnőttek is örömmel olvasnak, és sorra jelennek meg regényei is. Többet kellene tenni azért, hogy a drámaíró Méhes György is ott legyen az őt megillető helyen. Reménykedjünk, hogy a magyar színházi élet napjainkban

fölfedezi és ismét a deszkákra viszi azokat a párbeszédet, monológokat, drámákat, amelyek létünk megkerülhetetlen gondjaira, törvényeire intenek. Olykor azzal a derűvel, amellyel az erdélyi írói magatartás irodalmunkat mindig képes volt fölfényesíteni. Tudjuk, gyakran milyen fojtogató szorításban. Az efféle derűt a legmélyebb értéknek s a legmagasabb morális intelemnek tarthatjuk.

Egyik elemzője Kós Károly magatartásával rokonította Méhes Györgyét. Egyetérthetünk vele. De legyenek polcunkon a művek. Egyeztessen emlékezetünk az újraolvasással.

Elhangzott az Európa Akadémia Díj átadásakor.